

MLIN-VODENICA U OBITELJI ŠPOLJARIĆ (ASELJE KORANA, NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA)

ANA MLINAR

Ministarstvo kulture
Republike Hrvatske
Uprava za zaštitu kulturne baštine
Konzervatorski odjel u Zagrebu
Mesnička 49, 10000 Zagreb

UDK: 39:664.71(497.5 Plitvička jezera)

Nakon što nastane od Plitvičkih jezera, rijeka Korana je tijekom 19. i početkom 20. stoljeća u naselju Korana, pokretala 5 mlinova koji su mljeli žitarice.

Mlinovi-vodenice tradicijski su gospodarski objekti karakteristični za predindustrijsko razdoblje, a samo su rijetki u široj okolici još uvijek u pogonu.

Mlin u obitelji Špoljarić u naselju Korana jedini je do danas očuvan i obnovljen.

Zgrada je manjih dimenzija, izduženog oblika, građena sedrom i brvnima na podzidu od kamena, pokrivena daščicama *šimlom*. Izgrađena je u 19. stoljeću, do danas je u funkciji uz manje prekide u ratnom razdoblju.

Unutrašnji prostor je podijeljen na *mlinište*, u kojem su tri mlinska postrojenja i mlinarevu sobu u kojoj se nalazi najnužniji inventar za odmor mlinara.

Pogonski mehanizam sastoji se od vanjskog i unutrašnjeg uređaja. Dijelovi vanjskoga su *skele* za navođenje vode i osovine-*vretena sa kašikama (žlicama)* dubljenim u drvu.

Pogonski kotač s vertikalnom osovinom snagu vode prenosi do uređaja, gdje se pod teškim mlinskim kamenom zno pšenice, ječma, kukuruza ili neke druge žitarice smelje u fino sitno brašno.

Žitarice se donose u platnenim vrećama, u kojima se odnosi brašno.

Brašno pada u drvenu *kištru* i skuplja se u njoj prije raspoređivanja u vreće.

Iako ne melje kao nekad i danju i noću, zanimanje stanovnika je veliko, a ima i posjetitelja i pekarskih radionica.

Brašno ima visoku kakvoću, ukus i miris i danas se sve više traži.

Mlin je bio oduvijek *redovnički* za stanovnike naselja Korane, Sertić Poljane, Korita, Rastovače i Drežnika, koji u ovome mlinu imaju svoj red za mljevenje. Dok čekaju da se žito smelje, razgovaraju o novostima, poslovima i obvezama, a nekada je to bilo mjesto gdje se pjevalo i gdje se mladež rado sastajala.

Brigu oko mljevenja vodi mlinar, a mlinar je gospodin Zlatko Špoljarić.

Dužnost mlinara osim mljevenja je i održavanje zgrade, oštrenje mlinskog kamena, održavanje vodotoka, vanjskog uređaja te niz drugih velikih poslova.

U mlinarevoj se sobi nalazi oprema za boravak i odmor mlinara, a namještena je pokućstvom narodnog rukotvorstva.

U njoj se nalazi: krevet s *biljcem* i *šarenicom*, stol, stolci, ormar, odjeća, pribor za jelo, nešto hrane i ličke rakijske, pribor za krpanje vreća i alat za izradu žlica. U mlinu se može dobiti recept za pravu ličku *palentu*, jelo od kukuruznog brašna (poznato još pod imenima žganci ili pura).

Mlin je teško stradao u Domovinskom ratu, ali ga je obitelj Špoljarić ipak uspjela donekle obnoviti i ponovo pustiti u pogon. U poslijeratnoj obnovi naselja u Nacionalnome parku Plitvička jezera konzervatori Konzervatorskoga odjela iz Zagreba potaknuli su rekonstrukciju i ovoga mlina.

Radilo se u proljeće 2002. god., a radovi su obuhvatili: pokrivanje krovišta šindrom, izradu stropova, podova, stolarije, opremanje unutrašnjosti i uređenje najbližeg okoliša.

Projekt obnove izradila je mr. Tamara Arsenić, dipl. ing. arh. (1999.).

Konzervatorske propozicije i nadzor izvedbe: Ksenija Petrić, dipl.ing.arh., Ana Mlinar, prof. etnolog (Konzervatorski odjel u Zagrebu, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske).

Građevinski nadzor: Katica Teklić, dipl. ing. arh. (JUNPPJ).

Novčana sredstva osigurali su: Javna ustanova Nacionalni park Plitvička jezera i Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Radove je izveo Odjel građevinarstva i infrastrukture (JUNPPJ): voditelj radova B. Radaković, dipl. ing. stroj., majstori: M. Bičanić, J. Franjković, M. Hodak i drugi.

Šindru je proizveo Josip Krizmanić, Kuselj 46, Saborsko.

Opremanje unutrašnjosti: Ljubica Špoljarić, Zlatko Špoljarić, Katica Teklić i Ana Mlinar.

Osim nekadašnje primarne uloge, u današnje doba vrijednost mlina je višestruka.

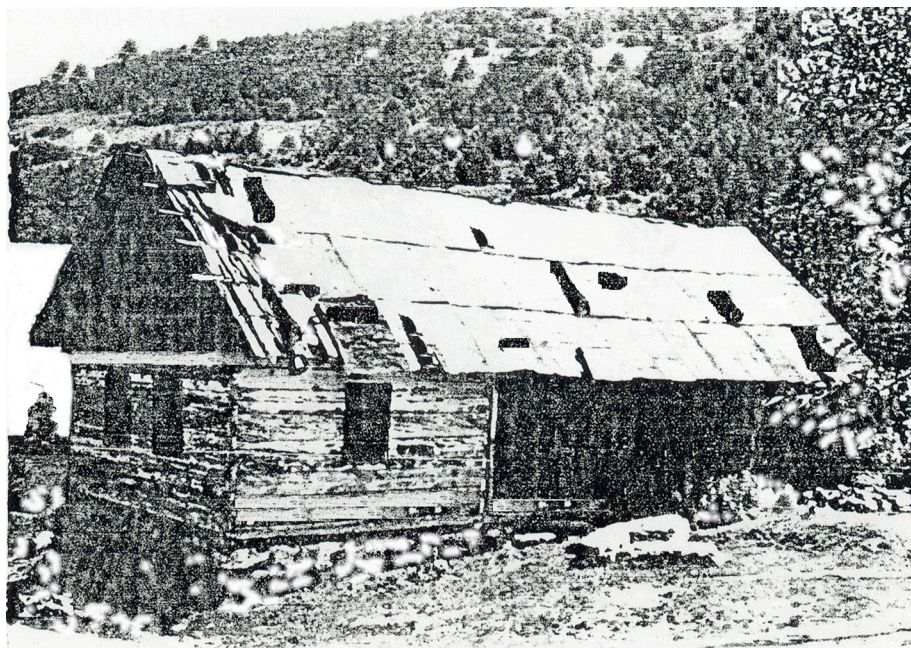
On je dio kulturne baštine, turistički, izletnički i planinarski sadržaj, edukativni primjer iskorištavanja vodene snage na obiteljskom gospodarstvu, tradicijski gospodarski objekt predindustrijskoga razdoblja koji koristi prirodno pogonsko sredstvo u skladu s ekološkim principima.

Jedan je od sadržaja iz prošlosti koji pomaže da danas bolje razumijemo život s prirodom i koji potiče pozitivniji odnos prema kulturnim vrijednostima.

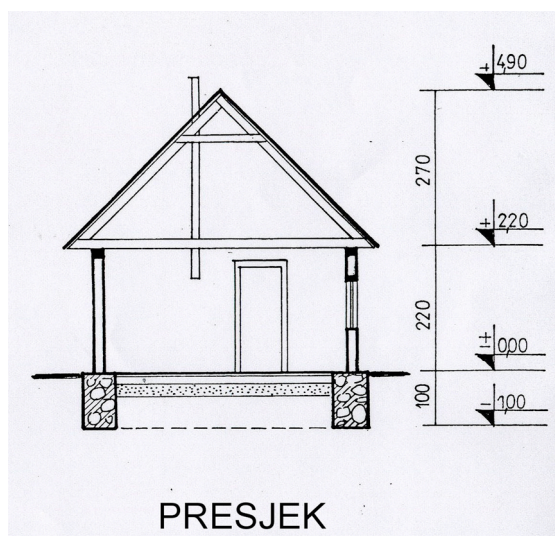
Mlin je otvoren za javnost, a o njemu skrbi obitelj Špoljarić, Korana 23, tel: 053/757-023.

Fotografije: Zoran Bogdanović i Ana Mlinar

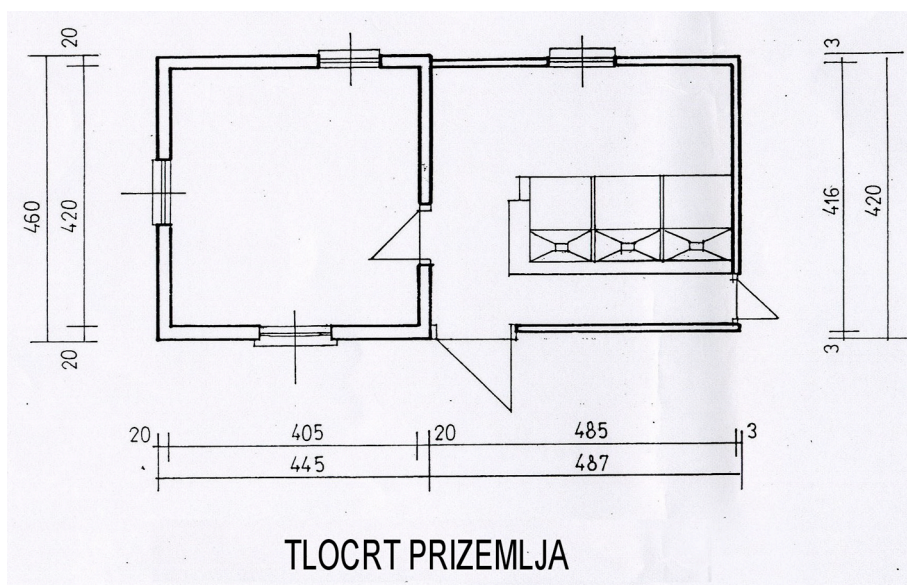
(Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu)

1. Zgrada mlina s vidljivim oštećenjima, foto: A. Mlinar, 1990.

2. Arhitektonski nacrt – presjek kroz zgradu, mr. T. Arsenić, 1999.

3. Arhitektonski nacrt s vidljivim dvoprostornim rasporedom unutrašnjosti i pozicijom mlinskog postrojenja. Snimila: mr. T. Arsenić, 1999.

4. Zgrada mlina nakon obnove. Foto: A. Mlinar, 2003.

5. Unutrašnjost *mlišta* s postrojenjima i nizom pomagala za rad. Foto: Zoran Bogdanović, 2004.

6. Mlinareva soba s tradicijskim inventarom. Foto: Zoran Bogdanović, 2004.